

== Velja po pošti: ==
za celo leto naprej .. K 28.—
za en mesec 2-20
za šest mesecev 29.—
za ostalo izposojništvo .. 35.—
V Ljubljani na doma:
za celo leto naprej .. K 24.—
za en mesec 2.—
V prvi polovici meseca .. 1-80
== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 7.—
za šest mesecev 9.—
za ostalo izposojništvo .. 12.—

SLOVENE C

== Inserati: ==
Enostolpna pettivrsta (72 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat po 30 v
za dva- in večkrat .. 25 „
pri večjih naročilih primeren
popust po dogovoru.
== Poslano: ==
Enostolpna pettivrsta po 60 v
Izhaja vsak dan izvenredni ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga vojni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kopirati se ne vrada; ne frankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 189.

Politika avstrijskih Nemcev.

(Iz »Arbeiterzeitung«.)

Avstrijsko-nemško meščanstvo je doživelo znova težko politično razočaranje. Njegovo parlamentarno zastopstvo je v teh tako izvanrednih časih, ko so bile vse vnanje in notranje okolnosti za isto tako ugodne kakor še nikdar, tako nerodno operiralo, da je stvarni uspeh popolnoma izostal in končal z moralnim porazom, pod katerim ne trpi samo taka politika in njeni voditelji ampak žalibog tudi nemško ljudstvo samo. Nič ne bi bilo koristnejše kakor vestno izpraševanje vesti, da bi se narod naučil kaj iz svojih napak in da bi se čuval pred njihovim ponavljanjem. Žalibog je politična kritika pri nas mnogo prerевна, da bi mogla delo samovzgoje dokončati.

Nameni in cilji, katere je zasledovala nemška narodna zveza cele dve leti, so ostali do zadnjih mesecev neznan; ostali so skrivnost nekaterih ljudi. Predno se pečamo z njimi stvarno, si predočimo cel proces: Ljudstvo, ki broji 10 milijonov duš, ima tako vodstvo, da leta in leta ve samo par ljudi, na kakšen način naj se osreči! Da se ta skrivnost posreči, zato je bilo treba v najbolj kritičnem času nemškega ljudstva po volji in po privoljenju teh mogotcev izpreči parlament in ljudsko politično zastopstvo, zato je bilo treba polnomočno življenje ljudstva desetih milijonov reducirati na zakulisno tajnost! Utihiati je moralo javno mnenje, molčali so shodi in časopise, in celo ljudstvo je bilo izročeno brezkontrolni upravi na milost in nemilost. Koliko žrtev je veljalo to početje, to se da slutiti le iz priličnih sodnijskih obravnav. Mrtvaška tišina je zagrnila celo deželo, da nihče ne moti zakulise skrivnosti. Avstrijsko nemštvo je moralo prevzeti poniževalno vlogo zadržanih zarotnikov, ki naj dosežejo to, kar je za nje življenjska potreba in za državo največji blagor, po skrivnih potih. In ti čuvarji § 14 prav nič ne čutijo, kako sramotno so na ta način ponižali največji in najstarejši avstrijski kulturni narod!

Ali je treba avstrijskim Nemcem res posegati po takih metodah? Meščanstvo tega naroda se nam kaže v tej luči še slabše kakor je v resnici. Res je, da jim nedostaja državljanska samozavest, in nikdar se ni povzpelo avstrijsko nemštvo do tega modernega stališča, da bi videlo v gospodski, in naj bo ta še tako visoka, s a m o

svojlasten organ, kateremu vrača za njegovo vestno izpolnjevanje dolžnosti dolžno spoštovanje. Avstrijsko nemštvo se še do danes ni iznebilo predmarčnega čuvstva podložnikov, ki vidi v izpolnjevanju postavnih dolžnosti gosposke le izraz milosti gosposke. Ampak tako hudo pa le še ni, da bi bilo treba zato nič sluteti ljudstvu cela leta primolčavati, kar je za isto največje dobro, in da bi mu bilo treba metati potom milosti v naročje njegove koristi, kakor polaga sv. Miklavž otrokom jabolka v črevlje.

Kako naj bi se bila izvršila cela stvar? Nekaj ministrov — koliko je bilo takih, ki so kaj vedeli, nam ni znano — je izdelalo predloge, kateri so počivali najprej v miznicah; kadar bi bil prišel čas zato, naj bi jih bil podpisal cesar in objavili bi jih bili v drž. zakoniku. Naravnost uničujejo vpliva na človeka, če vidi, kako malo smo se naučili iz lastnih bridkih izkušenj. Cel proces se je že enkrat vršil, čeprav v bolj ozkem obsegu, pod grofom Badenjem; torej ni niti originalen! Spominjamo se še, v kakšno hudo krizo je zašla takrat država! In kakšen je bil konec? Pristranski politični akt so pristransko zopet odpravili in nemški politiki so bili tisti, ki so se rogali: Gospod je dal, Gospod je vzel, njegovo ime bodi česeno!

Oglejmo si napako te takozvane nacionalne politike nekaj natančneje. Če kedaj, je v sedanji vojni postalo vsakemu jasno, da država niti nič drugega kakor skupnost vseh državljanov in da državna oblast, najsi bo organizirana tako ali tako, niti nič drugega, kakor organizirana skupna moč. Tukaj pa, nam kažejo državno moč čisto v smislu predmarčne dobe, kot neko tujo moč, ki stoji izven državljanov in nad njimi, v čijem območju se državljan izpremeni v podložnika, katerega tepe s šibo ali pa greje njena milost in to alternativo naj odloča koncem koncev — kulisa skrivnosti!

Čudno je, da državljan dvajsetega stoletja napravljajo odvisne narodne življenjske interese od milosti in nemilosti! In vendar ni čudno! Treba je le pomisliti, da se nemška narodna zveza trdovratno brani, da prizna masi nemškega ljudstva pravico, da odločuje samo o svojem političnem delu na demokratični podlagi. Kot trdovratna nasprotnica vsakega demokratičnega razvoja ovira nemška narodna zveza ljudstvo, da ne more vplivati na svojo politično usodo; včasih pač privoščiči drobci

milosti, nikdar pa ne priznava mase kot enakopravne.

Avstrijski Nemci ne zahtevajo, naj se uredi njihovo razmerje do vladarja, ker to je že urejeno po ustavi, in zgodovinski tradiciji, ampak njihovo razmerje do drugih narodnosti v tej državi vpije in kriči po uredbi. To razmerje je na celi črti nestalno in negotovo. To razmerje se pa v časih, kakor so današnji, ne da urediti drugače kakor od ljudstva do ljudstva. Glavna politična napaka nemške narodne zveze obstoji v tem, ker misli, da se bo dalo Čehe, Poljake in druge narodnosti, ki žive na tleh monarhije, v praksi prezreti, kakor da bi se morali ti pogajati le z neko imaginarno državno oblastjo, kakor da bi ta državna oblast ne bila ob enem tudi državna oblast za Čehe in Poljake. To je predmarčno naziranje o državi, po katerem je vsaka postava samo pakt med vladarjem in stanov. Tako danes ne gre več! Nacijskalna postava danes ne more biti nič drugega več, kakor kompromis med narodnostmi, sklenjen v parlamentu od njihovih demokratičnih zastopstev. Ta pot je edino prava, edino gotova in edino zakonita; vse drugo nima obstanka. Kar hoče nemško ljudstvo doseči in ohraniti, to more doseči in ohraniti le na postaven način na demokratičnih parlamentarnih tleh.

Rusija.

Nastop anarhistov v Petrogradu.

Lugano, 14. maja. (K. u.) »Reuter« javlja iz Petrograda: Tolpa 30 oboroženih anarhistov iz Petrograda in iz Schlüsselburga se je polastila hiše vojvoda Leuchtenberg, ki leži blizu Marijinega gledališča, kjer so proglasili svoj glavni stan. Hiše niso zapustili kljub naročilu delavskega in vojaškega sveta. Okrajni poveljnik je zapovedal, naj hišo obklopijo vojaki. Dalje se poroča, da je odstopil petrogradski poveljnik Kornilov.

Petrograd, 14. maja. (K. u.) Agencija: Listi poročajo, da je odstopil petrogradski vojaški gubernator general Kornilov. Izjavil je, da je zato odstopil, ker gotove organizacije zahtevajo, da ravno tako poveljujejo četam, kakor on. Posebno delavski in vojaški svet je zahteval, naj se mu gubernatorjeva povelja predlože v odobritev.

Ruski vojni minister o položaju.

Petrograd, 12. maja. (K. u.) Na željo odposlancev aktivne armade, ki so zbrani na kongresu v Petrogradu, je zunanji minister Miljukov pojasnjeval gotova vprašanja zunanje politike.

Med drugim je izvajal: Pač obstojajo pogodbe, a javno se ne morejo naznati, ker bi se odkrile tajnosti, ki bi ne škodovala samo koristim ruske demokracije, marveč tudi zaveznikom in bi lahko povzročile prelom med Rusijo in njenimi zavezniki. Zavezniki popolnoma soglašajo z Rusijo, da je namen vojske tudi, doseči pravico narodov na svoboden napredek. Pojem opustošenj in odškodnin, kakor si ga predstavljaajo zavezniki, se mora natančno opisati. Zavezniki zahtevajo, da morajo opustiti v zvezi in plenitve povrniti dotičnim deželam tisti, ki so jih povzročili. V zveznih deželah so prvotno izbruh ruske revolucije veselo pozdravili, a pozneje so se bali, da ne bi v Rusiji nadvladale Nemcem prijazne simpatije. Naše zaveznike tudi skrbi nered v naši prehrani in ker nam primanjkuje streliva. Japonska ne namerava napasti Rusije; ona se zanima za Orient. Amerika nam je dovolila zelo ugodno posojilo in nam pošilja inženirje, ki grade železnice v Sibiriji in ki nam tehnično pomagajo.

Gučkov o municiji in prehrani.

Petrograd, 13. maja. (K. u.) Agencija poroča: V seji odposlancev iz fronte, ki zborujejo v Petrogradu, je imel vojni minister Gučkov govor, v katerem je predvsem govoril o vprašanju preskrbe armade z municijo in poudarjal stanje desorganizacije, v katerem je prejšnja vlada pustila izdelovanje municije. Dejal je, da je to vprašanje sedaj v gotovi meri urejeno in je preskrba municije ugodnejša, kot je bila pred dvema mesecema. Dejanska podpora naših starih in novih zaveznikov bo omogočila popolno ureditev municijskega vprašanja, če se doseže sporazum z Ameriko. Kakor hitro se bo v nekaterih tednih uredil prevoz, bo ugodna rešitev tega vprašanja zagotovljena. Kar tiče prehranitve in posebno krme, je stanje tega vprašanja zelo neugodno. Tekom poldruga meseca moramo pošiljate deželnih pridelkov na fronto zvišati, da zboljšamo položaj. Glede armade, je dejal Gučkov, je glavno vprašanje, ki ga mora sedanja vlada rešiti, obnovitev in sestava vojske. To se je že zgodilo. Minister je dostavil: Sem velik pristaš demokratiziranja armade, vendar je armada poseben organizem in če se pri demokratizaciji doseže nasprotni cilje, bo s tem pometena vsaka avtoriteta in vsaka moč, če uničimo vsako osebno odgovornost in se tako povrnemo k prejšnjemu režimu, kjer je moč in odgovornost pripadala osebam.

LISTEK.

Glasbeno dramatični večeri v deželnem gledališču.

Tri enodejanke strogo literarnega merila so napolnile v soboto gledališče skoro popolnoma. Naše občinstvo je pokazalo, da naravnost hlepi po gledaliških predstavah. Izbera teh aktov je bil zame užitek, ne pa za publiko, ki z Courtelinom ni bila zadovoljna. Dasi se je smejala in zabavala trenotno, je v odmoru bila slabe volje. Še nekaj! Začetek se je zavlekel za cel četrt ure in pavze so trajale po 25 minut. To se ne sme več ponavljati, ker rodi slabo kri med dolgočasja zevajočo publiko in nima z umetnostjo stika, ker umetnost je točna. Če pa že vsled premaskiranja ni mogoče odmorov znatno skrajšati, naj se vsaj »kino« igra več, kot je v soboto. Začne naj se brezpogojno točno.

Sudermanov Fric je znana moderna aktovka, ki vsebuje problem lebdjenja med življenjem in smrtjo. Iz trilogije »Morituri« povzeta, tudi pri nas ni nova. Nudi Fricu in pl. Drosseju paradne vloge in je teatralno rafinirano zasnovana in izpeljana konverzacijska salonska nipes igračka. Igrala

se je prav dobro, v prav dobrem tempu, ob vestni režiji in čedni opravi. Najboljši je bil Danilo-Drosse, ki je ustvaril tip, ki nas je silil k sebi in za sabo. Objem s sinom in konec, nastop s slugo in scene z eruptivno surovostjo so bile kabinete stvari. V celoti je kreiral figuro, ki je bila celotna in verjetna. Skrbinski Fric pa je bil prav dober za oči, a duše mu je manjkalo. Umetnik, kot je Skrbinek, mora za resno kritiko ustvarjati umetniške kreacije s teatralnim učinkom. Ako nam da samo drugo in mu manjka slučajno prvega, mu stavim jaz to med negativna postojanke. Izčrpal je vse nianse, a prepričal nas ni. Igral je sijajno, a doživljal ni! Ema Juvanove — zakaj smo videli Emo mesto originalne Agnes, ne vem — je bila prav čedna in je igrala prav dobro. Sluga Viljem Pavlič nam je isto prav ugajal, ker je iz svoje epizode napravil saržirano partijo. Helena in Hallerplort sta v igri sami klaverni ulogi, kar se je dalo narediti, sta storila Zvonarjeva in Jovan iz nevhvaležnih partij.

Courtelinova groteska »Neizprosní stražnik« je pravzaprav novelistična satira, ki zahteva na odru izbrano publiko, virtuozne igrance in intimno prizorišče. Teh predpogojev je za popolen in velik uspeh vsaj deloma manjkalo. Zato je bila stvarca raztrgana, manjkalo ji je enotnega liva. Še Jarno na Dunaju ni v njej uspel,

kako naj bi v Ljubljani doživeli čudež. Ta sodba je pisana s stališča absolutne umetnosti. Ako jo sodimo relativno, je bil Danilo najboljši, ker je z elegantno rezerviranostjo zadušil groteskno-karikirane poteze svoje vloge stražnika, ki le malce izpuščene z vrvice, rode nevzdržljivo pajacado. Juvanov komisar je najlepša uloga in je bila srečno igrana, samo malo preveč hreščeče je nastopal vseskozi, igral je samo stroge paragrafe brez olajševalnih okoliščin. Skrbinski baron je spadal v vrsto onih ulog, ki jih igralec rad igra, a bi jih v svojo korist bolje ne igral. Zakaj iz te krasne vloge narediti figuro, ki inteligenta tragično potegne za sabo brez smešljivih refleksov, je tako težko in redko, da se skoro nikomur ne posreči. Tako smo videli posamezne umetniške mozaike, a ni ga bilo mojstra, ki bi jih zliil v celotno sliko; dasi ni kreaciji manjkalo nobenega koščka, vendar skupnosti ni bilo.

Čehov »Medved« ni le groteska, bo-lje bi jo krstil z burlesko. Nima z navadno veseloiigro nič opravka in je v nevarnosti, da postane burka ali gluma. A pri »Medvedu« se je posrečilo Skrbinsku režiserju in igralcu, da je srečno zadel v sredo in da je hodil konsekvntno do konca s srečno intuicijo spoznano pot resnice. Njegov Smirnov je kreacija, ki je v besnem tempu edina možnost, ki rodi iz te tehnično in umetniško kočljive igrice do umetniškega

učinka. Nič karikature je tu največja pohvala. Zvonarjeva Helena je bila doživljaj, ki nas je pokrepčal, kakor dež zemljo pozivi. Posebno v drugi polovici, od samokresov naprej, je bila non plus ultra. Tudi ona v najstrožjih mejah dopustnega, ni niti z besedo prestopila težko in ozko stavljenih mej nevarne vloge. Pavličev Luka je bil prav dober, čudež, ker ta uloga je tako težka, da se jo redkokje vidi tako dobro igrano — V »medvedu« smo hodili po britvi, in nismo se urezali — in to je ravno umetnost igralcev.

Adolf Robida.

Svetobor.

51

Povest iz konca 11. veka. — Spisal P. Bohinjec.
(Dalje.)

Opat je slonel na hodniku križnega hoda in kričal s hripavim glasom nad zidariji, ki so se motali na odru okrog zvonika in dvigali težak kamen na zidovje. Votel je bil njegov glas, obličje mu je bilo suho kakor okostniku in hrbet mu je zlezal v grbo. Ni še tako dolgo, kar se je vrnil iz večnega mesta, da je opravil spokorno pot, in še ga je bolela rama od težkega križa, ki ga je nosil rimski romar.

»Mari ti Bog, prečastni starina!« zakliče Svetobor na dvorišču in zleze po-

Demonstracije v ruskih mestih. — Petrograd namerava izprazniti?

Kolin, 12. maja. »Kölnische Zeitung« poroča iz Kodanija: Ruski vojni minister se je posvetoval dolgo časa z delavskim in z vojaškim svetom. Rekel je, da bodo morali morali izprazniti Petrograd, kar bi posebno delavce zadelo. Položaj je posebej težaven tudi v Moskvi, kjer prireja stradaljoče prebivalstvo vsak dan poulične demonstracije in zahtevajo, naj vlada odstopi. Finsko časopisje nujno poziva Ruse, naj ne hodijo na Finsko, da ne bodo težavnega položaja dežele še poslabšali, ker dežela stradalja. Dva meseca niso poslali na Finsko iz Rusije nobenega žita.

Anarhija v Rusiji.

Berlin, 12. maja. (K. u.) Reuter: Vojni minister Gučkov je izjavil, da vlada v Rusiji anarhija. Vladata dve vladi, če ne več. Ni še prepozno, da se počez izboljša, a zamuditi se ne sme niti trenutek.

General Ruski o položaju.

V pogovoru s sodnikom »Ruskega Slova« je dejal general Ruski: Petrograd bi ne storil prav, če bi se razburjal. Dasi ravno se je tekom revolucije zgodilo nekaj slučajev nediscipliniranosti v armadi, je sedaj običajni red zopet upostavljen. Najvažnejše je sedaj, da se urede odnosi med častniki in vojniki, in poučen sem, da hočejo častniki z veseljem pomagati vojaštvu. Biti moremo trdno prepričani, da je protirevolucija v Petrogradu nemogoča, toda želeli bi bilo, da preneha vsak boj med strankami in se doseže popolna edinost v svrhu utrditve provizorne vlade. — Plehanovega je označil general Ruski za zelo pametno glavo, ki zasluži ime politika v najvišjem pomenu besede. — Lenjin, je dejal general Ruski, mi je nerazumljiv, zdi se mi pravcati norec. — Anarhisti sploh odslej nimajo nikakega upanja na uspeh. — Ta stranka je, če se smem izraziti krepko, neke vrste ulje, ki se kmaču prepusti.

Minister Thomas v izvršilnem odboru delavskega in vojaškega sveta.

Petrograd, 12. maja. (Kor. ur.) Agentura: Francoskega ministra Alberta Thomasa je sprejel popoldne izvršilni odbor sveta zastopnikov delavcev in vojakov. Predsednik Čheidze je Thomasa prisrčno pozdravil in ga naprosil, naj poroča, kako da sodi o sedanjem političnem vojnem položaju in o akcijah mednarodnega socializma. V govoru, ki je trajal dve uri in pol, je minister Thomas razlagal, česa pričakuje javno mnenje Francije od nove Rusije. Francija je bila včasih vznemirjena glede na podporo Rusije. Francoski demokrati upajo, da bo nova Rusija Francijo brezpogojno podpirala. Pečal se je nato z blodnjami, ki jih lahko zagreše francoski socialisti z ozirom na Rusijo in narobe. Preiskavati se mora, na kakšnih temeljih in s kakšnimi pogoji se lahko skupno postopa. Francoski minister je priznal, da želi, naj socialistične stranke vseh dežel jasno označijo svoja načela, a ne sme se nudit pri tih, da bi Nemci iznova spletkarili. Opozarjal je na spletke nemških socialistov med vojsko. Potem ko so nastopile Združene države v vojsko in po ruski revoluciji morejo socialisti na zahodu razpravljati o demokratičnih smotih vojske le, če so zagotovljeni o krepkem vojnem nastopu, ker vojnih smotov mednarodne demokracije pruski militarizem ne bo nikdar pripoznal. Nemčija se mora s sodelovanjem vseh premagati, da bodo mogli uresničiti demokratične vzore. Z zanimanjem in z vedno večjo simpatijo so sledili izvajanjem ministra. Dasi je odbor še rešil več točk, za katere je šlo, je odbor zahteval rok do ponedeljka, da odgovori na nova vpraša-

nja. V ponedeljek se bodo zopet s Thomasom razgovarjali.

Povratak ruskih socialistov.

Bern, 12. maja. (K. u.) Švicarska brzojavna agentura: Danes popoldne se je peljal skozi Curih drugi vlak ruskih socialistov, ki se bodo peljali skozi Nemčijo v Rusijo nazaj.

Začasna vlada prepovedala vstop v Rusijo posredovalcu političnih izgnancev.

Stockholm, 13. maja. (K. u.) Švedski brzojavni urad javlja: Ruskemu poslanstvu v Stockholmu so brzojavili, da je začasna vlada zabranila potovati v Rusijo Robertu Grimmju, kateremu je bilo naročeno, naj se pogaja z rusko valdo o povratku političnih izgnancev.

Član delavskega sveta za rusko ofenzivo.

Petrograd, 13. maja. (13. maja. Agentura: Član izvršilnega odbora Skobelev je izjavil na vprašanje o pobratinstvu na seji odposlancev z bojne črte: »Ker ruski proletarijat ogorčeno odklanja poseben mir, vsak vojak, ik sklepa do gotove mere poseben mir z Nemčijo, škoduje ruski demokraciji. Armada mora tvoriti mogočen bojni organizem. Ne sme tičati nepremagljivo v strelskih jarkih, marveč mora podvzeti ofenzivo in izvesti tiste vojne pokrete, ki jih zahtevata taktika in strategija.

Na vojsko hujskajoči govor v dumi.

Petrograd, 11. maja. (Kor. ur.) Agentura: Na izredni slavnosti seji dume je govoril Rodičev: Nihče si ne želi miru tako, kakor si ga želim jaz. A dokler še tepeta sovražnik našo domovino, je demokracija dolžna in dolžan je vsak posameznik, ki želi miru, da prežene sovražnika iz našega ozemlja. Zmaga je potrebna, da se doseže notranji socialni mir. Naši prijatelji, naši zavezniki in naši sovražniki naj vedo, da si je priborila Rusija svobodo zato, da uniči absolutizem in da prežene sovražnika iz našega kakor tudi iz ozemlja naših zaveznikov.

Nastopi ruskih vojakov za mir.

Berlin, 14. maja. »Lokalanzeiger« javlja iz Malmö: Na bojišču so prirejali vojniki veliko demonstracijo, ko so izvedeli o resnih dogodkih v Petrogradu. Prav za nesljiva poročila so znana o tretji armadi: Rezervne postojanke so zapuščale cele čete in se udeleževale shodov. Večinoma so izjavljali, da soglašajo z delavskim in z vojaškim svetom, da nasprotujejo osvovitvam in da se nečejo več vojskovati. Ugovarjati se jim niso upali, dasi večina častnikov drži z začasno vlado. V Rigi so priredili vojniki velike shode v carjevem strelskem vrtu. Zahtevali so, naj Rusija Nemčiji takoj ponudi mir temeljem odgovedi vsake osvojitve. Če bi Nemčija to ponudbo odklonila, bi vsaj znali, zakaj se vojskujejo; ako bi pa Nemčija ponudbo sprejela, a zavezniki bi jo odbili, naj se zavezniki za svoje zahteve vojskujejo sami. Radko Dimitrijevič je v carjevem vrtu nagovoril vojnike. Izjavil je, da morajo vojniki še vreči sovražnika iz ruske domovine, potem bo šle mogoče govoriti o miru. Generala so večkrat prekinili z burnimi medklci. Neki vojak je rekel, da če se splošno odpovedo aneksijam, bi bilo celo škodljivo metati sovražnika vun. Če se sovražnik obveže, da izprazni zasedeno ozemlje, bi bilo prelivanje krvi neizmerno, ker bi se s silo hotelo doseči, kar bi Rusija lahko dosegla potom diplomacije. Nemčija naj se pozove na mir, potem se bo šle znalo, kakšne boje smotre da zasleduje. Vojaki so nato brzojavno čestitali delavskemu in vojaškemu svetu na njegovem boju za mir. Pozvali so ga, naj začasno vlado prisili, da bo stavila

mirovno ponudbo. Po poročilih socialdemokratskih listov so na fronti vojaki zelo razburjeni.

V ruski armadi vedno več miroljubnežev.

Bern, 12. maja. Italijanski listi poročajo iz Rusije: Število miroljubnežev v ruski armadi se vedno bolj množi. Vojaki prirejajo v Petrogradu, v Moskvi in v Kijevu demonstracije, na katerih zahtevajo, naj se sklene mir po Ljeningovih načelih. V mestih je vedno večje število takih vojakov, ki nočejo odriniti na bojišče.

Ljening in Čeidze.

»Pester Lloyd« od 10. maja prinaša razgovor listovega dopisnika z »nevtalnim politikom« kjer pravi o Ljeningu: Rusija ima malo velikih politikov, toda dovolj agitatorjev. Eden je sedaj prišel iz Švice, ki naj bi bil raje tam ostal, namreč Ljening, ker več škoduje kakor koristi. On ne zna presoditi, kaj je mogoče doseči in kaj ne, in zato oznanja brezmejni komunizem.

O Čeidzeju pa piše dopisnik »Daily Telegrapha«: Tega ekstremnega socialistista iz Georgije smatrajo njegovi tovariši v dumi za poštenega, dobrohotnega sanjača (wellmeaning crank).

Stockholm, 13. maja. Sem od bolževikov poslana kurirka Marija Staškjevič, pripoveduje, da je njena stranka ustanovila že 15 dnevnikov. »Pravda« izhaja v 300.000 izvodih. Ljening je zelo popularen. Po cellem Petrogradu govore o njem. Ni izginil, marveč se vozi z avtomobilom, ki je bil last prejšnjega vojnega ministra Suhomlinova, okoli in predava. Vsa pisma, ki jih ji je dal Ljening, so ji na meji v Tornei odvzeli. Gorki se je pridružil Ljeningu.

Maksim Gorki o mirovnem posvetu.

Stockholm, 12. maja. Maksim Gorki pravi, da je delavski in vojaški svet sklenil udeležiti se mirovnega posveta, ker je popolnoma obupal nad vojaškim položajem Rusije in ker se mora kolikor mogoče hitro postopati. Miljukova nota je bila ponesrečen poizkus vlade, ki da se hoče vojskovati do zmagovitega konca. Predpogovori ni, da bi se zmagovito izvedla vojska. Vsaka vojna izjava krepi le usodno vojaško moč sovražnika. Vlada mora od zaveznikov zahtevati nov mirovni program.

Kaj sta govorila Rodzjansko in knez Ljov.

Petrograd, 11. maja. Agentura: V slavnosti seji dume je govoril Rodzjansko: Vojska, ki se nam je bila vsilila, katere nismo hoteli in za njo za to nismo popolnoma nič odgovorni, se mora nadaljevati do srečnega konca in sicer se mora tako voditi, da se bo popolnoma ohranila nedotakljivost dežele in narodne časti ruskih državljani. Neštete žrtve, ki smo jih prinesli na žrtvenik te vojske, zahtevajo, da bo odgovarjal mir siloviti velikosti naših naporov, da se bo zagotovil smoter novega boja: da bodo namreč slavili zmago vzori pravičnosti in svobode. Nemci so tem svetlim vzorom postavili nasproti popolnoma drugačni program: gospodovati hočejo namreč svetu in si ga podjarmiti. Boj za načela, ki si tako zelo nasprotujejo, se ne more končati neodločen, marveč en sovražnik mora odločno zmagati. Popolen poraz germanskega militarizma more edino zagotoviti srečo svetu. Pregloboko je brezno, ki loči nemške opustoševalce in uničitelje civilizacije od zaveznikov, da bi se končala vojska prej, predno se ne dosežejo opisani vzori. Mir v takih okolnostih bi bil le premirje, ki bi trajalo več ali manj časa. Posebno ne pozabite, da nemški delavski sloj, bodisi še tako socialističen, vroče želi zmago. Nemčija namreč svoje silovite industrije ne more omejiti,

če ji jo zavezniki uničijo, bi bili nemški delavci udarjeni z betom; za to podpirajo imperialistična stremeljenja svoje vlade. Odločno zato trdim: ruski narod mora vse žrtvovati, da dovede vojsko do popolne zmage. To je tembolj potrebno, ker bi tak zmagal za vselej utrdila svobodo, ki smo si jo priborili. Rusija ne more izdati svojih zaveznikov, s katerimi se je vojskovala tri leta ramo ob ramo. Ostala jim bo zvesta. (Dolgotrajno pritrdjevanje.)

Ministrski predsednik knez Ljov je izjavil: Ne čudoviti, naravnost čarobni dan ruske revolucije, ne njena sila in ker se je tako hitro izvedla, je povzročilo, da se je svet čudil, marveč vodilni misli, ki jo je prevevala in ki ne obsega le koristi ruskega naroda, marveč vseh narodov. Res, vodila nas je ta revolucija skozi dobo velikih preizkušenj, strašili so nas na poti k naši socialni sreči temne strašne prikazni anarhije in despotizma, a vi, zastopniki naroda, bodite uverjeni, da delo, ki ste ga uvedli in nadaljevali kljub vsem oviram, razočaranjem in sovražnim činiteljem, ne bo ostalo brez uspeha. Razvoj velikega preobrata še ni končan, a vsak dan utrjuje naše zaupanje v ustvarjajoče sile našega naroda in v veliko njegovo bodočnost.

Nikolaj Nikolajevič pozdravlja novo vlado.

Genf, 12. maja. Švicarski listi poročajo: Bivši veliki knez in generalisimus ruske armade Nikolaj Nikolajevič, ki je bil kot poveljnik poslan v Turkestan, je knezu Ljovu brzojavil, da prisrčno pozdravlja novo vlado.

Proti imperialistični politiki začasne vlade.

Stockholm, 12. maja. Delavski in vojaški svet v Harkovu in v Samari je manifestiral proti začasni vladi in protestiral proti nadaljevanju vojske v osvojevalne namene. Zahteval je, naj vlada objavi pogodbe z zavezniki in da morajo iz začasne vlade izstopiti pristasi imperialistične politike.

Kerenjski delavskemu in vojaškemu svetu.

Haag, 12. maja. »Daily News« javlja iz Petrograda: Kerenjski je pisal delavskemu in vojaškemu svetu, da se je političen položaj bistveno izpremenil, odkar je vstopil v vlado. Sodijo, da bo to pismo primereno vplivalo na delavski in vojaški svet. Ministrski predsednik Ljov je naznanil Čheidzeju, da bodo sprejeli v vlado tudi tiste skupine prebivalstva, ki dozdej niso bile v njej zastopane.

Petrograd, 12. maja. (K. u.) Agentura: Izvršilni odbor delavskega in vojaškega sveta je sklenil, s 23 proti 22 glasovom, 8 jih ni glasovalo, da ne vstopi v koalicijsko vlado. O vprašanju bo še sklepal glavni zbor sveta.

Ruska vlada se pomnoži.

Stockholm, 12. maja. (K. u.) »Dagens Nyheter« javlja iz Haparande, da se posvetujejo zastopniki petrograjskega in moskovskega sveta o vstopu v začasno vlado.

Petrograd, 12. maja. (K. u.) Reuter poroča: Trdi se, da bodo ustanovili tri nova ministrstva: municijsko, delavsko in ministrstvo pomožne službe.

Dijete članom dume.

Kodanj, 12. maja. Odbor delavskega sveta je sklenil, da dobe člani delavskega sveta ob sejah dnevne dijete 10 rubljev od 1. marca dalje.

Vpliv ruske revolucije na Rumunijo.

Amsterdam, 12. maja. (Kor. ur.) »Times« poročajo: Revolucija v Rusiji je vplivala tudi na Rumunijo, kjer je bil socialističen pokret le slab. Dne 6. t. m. je pa

čas s svojega vranca. Zakaj rana se mu še ni zacelila in vsak premik mu je prizadel bolečine.

»Slava ti, Svetobore!« se odzove opat na hodniku, in prijatelja sta bila kmalu v objemu in živahnem pomenku.

»Mnogo si prestal, kneže, za slavo domovine in kraljevo krono Vratislavovo,« izpregovori opat, ginjen od življenjskih dogodkov, ki jih je popisal brnski prošt.

»Pokličem takoj našega brata ranarja, da ti preišče rano, Svetobor, ker vidim, da umikaš rano in da te še močno boli. Prevezati te mora in ozdravljenje rane z zeljišči pospešiti. Tudi meni je težko lesona breme prijelo kožo in meso do kosti, a rana se mi hitro celi in skoro me naš ranar ozdravi docela,« reče opat in potegne za zvonček ob durih.

Ko Božeteh pogleda rano, se prestraši in reče skrbno:

»Nikakor ne pojdeš od mene, dokler se ti rana ne zaceli. Imam ti še mnogo povedati.«

»In jaz tebi,« odvrne prošt. Kaj misliš, ali bo zmaga na Mavriški gori iztrežnila Vratislava, da ne bo tako slepo trobil v rog nemškemu cesarju?»

»Nikakor ne. On je slavohlepen in ne bo miroval, dokler ne doseže svojega namena.«

»Sv. oče mu je obljubil, da mu pošlje svoje odposlance, da napravijo premirje in

red v njegovi deželi zaradi oddaje duhovniških služb. Bral sem tudi na očeh sv. očeta, da se bo moj stric Jaromir moral umakniti litomejškemu proštu.«

»To je vse mogoče, Svetobor! Ali mene bolj skrbi, kako si poizvedel zaradi staroslovenskega bogoslužja.«

»Ti želi Vratislavovi pa papež ne more ugoditi. Edinost sv. cerkve mu tega ne dopušča,« je dejal sv. otec, »da bi dovolil slovensko bogoslužje, in je res tako krasnno dokazoval svojo trditve in tako dobro utemeljil, da se mu jaz nisem upal in mogel več ugovarjati.«

»Ah, ah, Svetobor, kaj ne poveš? In ti si tudi krenil s poti sv. Metoda? Kaj poreče hrvaški kralj Zvonimir?« vzdihne Božeteh in žalostno povesi svojo glavo na mizo.

»Zvonimir ima več sreče: njemu sv. otec ne krati narodnega bogoslužja.«

»Ker se Zvonimir opira na papeža, kajpada! A Vratislav drevi v Nemčijo v sužnost. Ah, ah, Vratislav, kako kratkovidni so tvoji cilji?« vzdihne spet opat in solza mu kane na roko.

»Imaš prav, prečastni oče! Zvonimir ima krono in bogoslužje, Vratislav nima ni krone ni bogoslužja. Vse je zaigral s svojim zavezništvo in naposled bo zaigral še svojo vojsko,« opomni Svetobor in se zamislil.

»Jah meni! Pokopani so naši upi, že vidim grob, ki ga kopljejo nemške grofice našemu rodu, na tleh leži svetinja sv. Metoda in jaz čakam živ mrtvec pred grobom, da me pahnejo vanj — zadnjega Čeha.

»Ne bodi prečrnogled, Božeteh! Osebe pridejo in izginejo s površja zemlje, duh pa ostane in na tvojem grobu bodo vzkalile kali, ki poženo cvetje in obrode stotern sad. Dokler pa nam vlada slepa krona, pa se rajši umaknimo, da počakamo boljših časov. Le na jug, prijatelj, doli k bratom Slovenom in sosedom Hrvatom. Tam sije gorko sonce, tam kličejo iz grobov vrli junaki, ki bijejo boj in žanjejo zmago.«

Prijatelja sta utihnili, sonce je šlo za gore, zvezde pa so zamigljale na nebu. Že so bila vrata na dvorišču zapahnjena z velikim zapahom, ko se oglasi neznanec, ki hoče v samostan. Z nevoljo pokuka vratar skozi linico in zagleda pred seboj junaškega jezdeca na spenjenem konju.

»Jaz sem Zderad, sluga možniškega gaslalde in oproda mosburškega grofa, ter prihajam kot se! oglejskega patrijarha.«

»In kaj bi rad?« povprašuje radovedni brat.

»Le oglasi me in izveš vse,« odvrne Zderad, težko čakajoč, da bi se mu odprla vrata. Prišel je zarana v Brno in ker

je poizvedel, da se je Svetobor podal v Sazavo, je odpotoval dalje. Zakaj zanj je imel važno novico in naročilo.

Vrata se odpro, Zderad razjaše in se predstavi opatu in Svetoboru. To je bilo sedmi dan po prihodu brnskega prošta na Sazavi.

»Presvetli knez, prošt in kanonik oglejskega kapitlja! Patrijarh Henrik te je imenoval za svojega vicedoma in prosi, da se nemudoma podaš v Oglej ter nastopiš svojo novo službo. Viharni časi so, vojna se napoveduje in treba je odločnega in spretnega vojskovodje, ki bi branil ugled in pravice oglejske stolice. Da je moje naročilo resnično, dokazuje vam ta listina.«

Ko Zderad skonča svoje naročilo in poda Svetoboru listino, se ta sklone na mizo in pokrije lice z rokami. Opat mu vzame listino in jo prečita.

»Slava ti, Svetobore! Naj ti jaz prvi voščim srečo. Saj sem ti pravil, da tebe išče sreča na jugu. Časten posel so ti izročili, da ga ni častnejšega in vplivnejšega za patrijarhom. Le pomisli, vse vojaštvo oglejske stolice, vsa oblast na suhem in na morju, doma in na dvorih tujih držav ti je dana v roke. Ti boš napovedoval vojsko in sklepal mir, ti boš vodil čete v boj in sklepal pogodbe v imenu okolice. Slava tebi, vicedom oglejske stolice!« (Dalje.)

ustanovilo 20 poslancev novo delavsko stranko. Sklenili so, naj se razdeli zemlja med kmete in delavce, naj dobe ženske volilno pravico kakor tudi judje, ki so se udeležili vojske leta 1913. in sedanje vojske, ki naj se nadaljuje, dokler ne bo uničen nemški militarizem. Nova stranka bo delovala skupno z ruskimi socialisti.

Borglejerj o svojih vtisih v Rusiji.

Stockholm, 12. maja. Švedski brzojavni urad poroča: Danski socialist Borglejerj se je danes vrnil iz Petrograda. Rekel je, da se je kot član škandinavskega mirovnega odbora peljal v Rusijo, da dela za mir. Delavski in vojaški svet, ki ima zdaj moč v Rusiji, je podvzel na Borglejerjovo priporočanje iniciativno za posvet, za katerega takrat v Rusiji še niso znali. Veseli so bili, ko jim je Borglejerj poročal, kako da se socialistična večina v Nemčiji o miru.

Poziv Fincem, naj obdelujejo zemljo.

Kodanj, 14. maja. (K. u.) »National Tidende« javlja iz Stockholma: Vsi finski listi objavljajo oklice senata prebivalstvu, naj dela na polju. Le skupni napor vseh državljanov morejo rešiti Finsko lakote, ker ni mogoče uvažati žita iz Rusije.

Rusija v vojni.

BOLGARSKO URADNO POROČILO.

Sofija, 12. maja. Uradno: Pri Tulči so streljali s topovi in s puškami.

Rusko uradno poročilo.

10. maja. Pri jezeru Miadziol in pri Smorgonu je pričel sovražnik ljuto streljati s topovi. V gozdnih Karpatih zahodno od gore Kapul sta po močni ognjeni pripravi dve stotniji napadli naše postojanke. Sovražnik, ki smo ga pri naših žičnih ovirah sprejeli z ognjem pušk in strojin, je bežal zopet v svoje jarke.

Rusi se v francoski armadi nočejo več vojskovati.

Berlin, 13. maja. (K. u.) Wolff javlja: Ruske čete v Franciji se nočejo več vojskovati, z uporabo Angležev in Francozov. Rusi so izpoznali, da jim nakazujejo Angleži in Francozi najtežavnejše naloge in da jih žrtvujejo angleškemu in francoskemu imperializmu. Nove poizvedbe so dognale, da so ruske enote samovoljno zapustile postojanke, katere so jim bili nakazali. Francoski pešpolk št. 120, ki naj bi bil 20. aprila nadomestil Ruse, je našel dotični odsek postojanke izpraznjen.

Galicija.

Poljaki in stališče Galicije.

Dunaj, 12. maja. Iz poljskih krogov se poroča, da se je poljski ljudski stranki posrečilo pridobiti ostale skupine »Poljskega kola« za njeno stališče, naj izrazi poljski poslanci svoj absolutni desinterese glede na posebno stališče Galicije. Resolucija v tem zmislu e predložil v ponedeljek »Poljskemu klubu«. Če bo, kakor se pričakuje, sprejeta, bo posebno stališče Galicije popolno.

Lviv, 12. maja. Neki tukajšnji list javlja z Dunaja: Vlada je že predsedstvu »Poljskega kola« naznanila svoje predloge glede na posebno stališče Galicije. Voditelji Poljakov so izjavili, da predlogi niso zadovoljivi.

Iz zasedene Galicije.

Amsterdam, 13. maja. »Allgemeen Handelsblad« poroča iz Petrograda: Vlada je sklenila odpraviti urad vojaškega guverneja v zasedenem ozemlju Galicije ter tam in v Bukovini uvesti civilno upravo po določilih haške konvencije o upravi zasedenih sovražnih ozemelj.

Kralj Konstantin v Solunu odstavljen.

Solun, 12. maja. Na nekem shodu v Solunu so proglasili, da je kralj Konstantin z njegovo dinastijo odstavljen. Na shodu je bilo 40.000 oseb. Velike ovacije so prirejali Venicelu in začasni vladi. Klicali so: »Proč s kraljem!« Po shodu je korakala množica pred Venicelovo hišo in se mu poklonila.

Izgon grških častnikov iz Aten.

Bern, 12. maja. (K. u.) Pariški listi poročajo iz Aten: Min. predsednik Zaimis je zapovedal 7 grškim častnikom, katerim so francoski listi predbacivali, da so prijazni Nemcem, naj zapuste Atene in odpučejo v 48. urah na Peloponnes. Častniki so se posvetovali, če naj se uklonijo; 16 drugih častnikov atenske posadke je zborovalo v vojaškem kazinu. Govori se, da bodo sklicali zbor vseh častnikov v Atenah. Namestnik je podati h kralju, da jim princ Andrej prigovarja, naj tega ne store.

Pogodba grškega kralja z Italijani.

Berna, 11. maja. (K. u.) »Journal de Geneve« poroča, da se zdaj izvaja tajna pogodba med Italijo in kraljem, s katero je Italija obljubila, da bo kralja podpirala, če zasede Epir. Kralj Konstantin je tako ušel nevarnosti, da ni izgubil prestola. S Zaimi-

sovo vlado se ni le rešila notranja grška kriza, marveč ustvaril se je bil tudi delikaten položaj med zavezniki in se je končno rešilo grško vprašanje.

Lakota na Grškem.

Rotterdam, 13. maja. »N. R. Courant« poroča o položaju na Grškem: Mučeništvo grškega naroda traja vsled brutalne blokade, ki jo izvajata Francoska in Angleška, dalje. Slučajev smrti vsled lakote je od dneva do dneva več; tako je vsled lakote umrlo januarja 25, februarja 26, marca 49 oseb. Grške ribiške ladje je ententa zaplenila.

Splošna mobilizacija v Švici.

Rim, 12. maja. Švicarska brzojavna agentura poroča: Zvezni svet je zapovedal, da morajo pod orožje na poziv vsi Švicarji od 16. do 60. leta, ki znajo streljati.

Wilson proti Švici.

Bern, 12. maja. (K. u.) Listi javljajo, da so newyorške paroplovne družbe preklicale prevoz vseh tovorov, ki so bili preko Marseille namenjeni Švici, češ, da ne more Amerika nevtiralcem ničesar dobavljati, če bodo tudi v bodoče v zvezi z Nemčijo. Tukajšnje švicarske oblasti izjavljajo, da niso dobile nobenega obvestila o takih ameriških sklepih in da blago, namenjeni Švici ne gre preko Marseille, marveč preko Cete.

Stockholmska konferenca.

Avstrijski socialni demokratje na stockholmskem posvetu.

Dunaj. »Arbeiter-Zeitung« poroča: Avstrijska nemška socialna demokracija je poslala v Stockholm, kamor so odpotovali, dr. Viktorja Adlerja, dr. Viljema Ellenbog-na, dr. Karla Rennerja in Karla Seitzja. Državna komisija strokovnih društev je določila Antona Hueberja. Druge avstrijske socialnodemokratske stranke so delegirale in sicer poljska socialistična stranka Daszynskega in dr. Diamanda, češka socialna demokracija Buriana in Viktorja Steinerja, češko-slovanska socialna demokracija Habermanna, Nemca in Smerala, italijanska socialna demokracija Pittonija, rumunska Grigorovicija in jugoslovanska dr. Tuma.

Poseben posvet z avstrijskimi in z nemškimi socialnimi demokrati v Stockholmu.

Berlin, 13. maja. (K. u.) »Vorwärts« javlja iz Stockholma: Za rok, ko se bodo posvetovali z avstrijskimi socialni demokrati, so določili 29. majnik. Sledili bodo posveti z zastopniki nemških socialnih demokratov začetkom junija.

Alzacija-Lorena.

Rotterdam, 11. maja. Na slavnostni pojedini, ki sta se jo udeležila tudi Viviani in Joffre, je rekel Joffre: Nazaj ni mogoče iti, dokler se ne vrne Franciji Alzacija-Lorena.

Italijanski socialisti v Stockholmu.

Curij, 12. maja. Italijanski socialisti bodo poslali v Stockholm sedem delegatov. Italijanska vlada jim je že, kakor se poroča iz Milana, izročila potne liste.

Delavski in vojaški svet za mednarodni socialističen posvet.

Berlin, 12. maja. »Tageblatt« javlja iz Stockholma: Delavski in vojaški svet izjavlja, da je njegov izvršni odbor podvzel iniciativno za mednarodni socialističen posvet. Naj bodo pozvane vse stranke mednarodnega proletariata, če zavzemajo isto stališče, kakršno zavzema delavski in vojaški svet.

Angleški socialisti pod policijskim nadzorstvom.

Haag, 12. maja. Angleška vlada nadzoruje z detektivni socialistične poslance. Cenzura strogo nadzoruje njih pisma. Vlada hoče zabraniti angleškim socialistom obveščati ruske sodruge o zadevah, ki bi na Rusijo zelo učinkovale. Potnih listov angleška vlada res ni izstavila tistim socialistom, ki so nameravali potovati v Stockholm.

Poročila o miru.

Vprašanje vojne odškodnine.

Bern, 13. maja. (Kor. ur.) V pariški zbornici je poslanec Dusmenil v svojem poročilu o dohodninskem davku in o odpravi osebnega davka ter davka na pohoštvo, vrata in okna izjavil, da je dohodninski davek prinesel letno 441 milijonov, medtem ko odprave vsled odprave omenjenih davkov 325 milijonov. Treba bo novih davkov, da se pokrijejo obresti posojil. Po vojski bodo nujno potrebni veliki napor vsake vrste, ker je treba računati z 11-6 milijardami letnih državnih izdatkov. Treba bo Nemčiji naložiti del bremen, ki so nastala vsled od nje provzročene vojske. Vsekako bi se moralo vedeti, v kakih meri bi moge osrednje države v gotovini plačati. Potrebne bi bile kompenzacije v obliki odst-

pitve premogokopov ob Saari in garancije za finančno kontrolo nad carino, železnicami, rudniki in drugo državno lastjo, da se ima tako jamstvo za letna plačila. Nemčijo bi bilo dalje treba prisiliti, da vrne ugrabljene stroje itd. ter da izroči ententi odškodnino za potopljene ladje svoje trgovske ladje.

Vojni cilji.

V uvodniku od 10. maja piše »Frankf. Ztg.« med drugim: »Tendenco, da se odpojevmo na boj, izraža tozadevno časopisje že prav razločno. V »Voss. Ztg.« opominja neki gospod Bernhard kanclerja, naj Rusiji pove, da noče pridobitev. Nikakor pa naj tega ne stori tudi napram zapadu; to bi bilo »nepolično in prenačljeno«. Nasprotno je pa naravnost potrebno, da Rusom natanko povemo, kaj hočemo... Rusiji moramo povedati jasno, da ne bo izgubila nič ozemlja, če se z nami sporazume, ampak podprli jo bomo financijelno in gospodarsko.«

Pariški posvet sporazuma.

Amsterdam, 12. maja. Pariški poročevalec »Tijd« poroča: Na bodočem posvetu zveznih vlad v Parizu se bodo pečali tudi z odgovorom glede na mirovno pripravljenost osrednjih velesil. Sodi, da mir ni več daleč. O tej zadevi ve še več podrobnosti, ki jih pa ne sme zaupati cenzuri.

Revizija vojnih smotrov Italije.

Lugano, 12. maja. Rimski oficijozni listi opozarjajo zopet na kompenzacije, ki jih Italijani zahtevajo za morebitne pridobitve Anglije in Francije v Mali Aziji. Osoboditve Tridentinskega in Trsta komaj omenjajo. Rimski politični krogi sodijo, da bo Italija svoje vojne smotre izpremenila.

Nemški kancler na Dunaju.

Dunaj, 13. maja. (K. u.) Nemški kancler pl. Bethmann-Hollweg se je pripeljal danes zjutraj na Dunaj. Posvetoval se je s c. in kr. zunanjim ministrom grofom Czerninom. Bethmanna je zaslial opoldne cesar v Laxenburgu. Po zaslisanju je Bethmann zajtrkoval s cesarjem in cesarico. Zvečer je večerjal državni kancler z grofom Czerninom v nemškem veleposlaništvu. Ponoči se je kancler odpeljal nazaj v Berlin. Posveti se bodo v kratkem nadaljevali v Berlinu.

Nemški kancler govori v torek.

Berlin, 12. maja. (K. u.) Konvent senatorov se je posvetoval o dobi zasedanja in o delovnem načrtu. Sklepali niso, a splošno se želi, da se konča zasedanje v sredo. Kancler bo odgovoril v torek na interpelacije, ki so jih bili stavili glede na vojne smotre.

Berlin, 12. maja. Danes se je v poslaniških krogih trdilo, da bo kancler v svojem govoru na torek izjavil, naj se pričakuje, da se bo kmalu sklenil mir, a da bi ne bila primerna zdaj izjava nemške vlade, ker je, kakor sodi, že prej dovolj govoril o nemških vojnih smotrih.

Pred italijansko ofenzivo.

Italijani so se po več mesecih miru zopet pričeli gibati. Najbrže pa ne bodo ideji enotnosti fronte žrtvovali več ljudi, kot to zahteva sama uljudnost nasproti zaveznikom. Tudi položaj v notranjosti mora italijansko vojno vodstvo nagibati k previdnosti. Treba bo končno pomožnih čet za vzdrževanje miru, ne glede na to, da se še vedno ni posrečilo zadušiti revolucije na Siciliji, kjer odmeva po gorah od meščanske vojske. Na ukrepe in sklepe generala Cadorena bo zelo vplivalo tudi dejstvo, da se je izjalovila francosko-angleška ofenziva na zahodnem bojišču.

V mnogih italijanskih krogih so, kakor se poroča iz Lugana, mnenja, da je pričakovati nove ofenzive pred četrtnim tednom majnika, da bi Italijani pred 23. majnikom, obletnico vojne napovedi, mogli pokazati na kak vojaški uspeh. Drugi krogi mislijo zopet drugače. Z vojaške strani se javno sti seveda ničesar ne pove o času baje nameravane bitke.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 12. maja. Uradno: Ob Soči pod Tolminom so Italijani danes zjutraj več ur zelo močno streljali s topovi vseh kalibrov. Sicer se nič ne poroča.

Dunaj, 13. maja. Uradno: Pri soški armadi so se uneli včeraj besni boji s topovi. Sovražnik je streljal s topovi in z metalcami min na celi bojni črti med Tolminom in morjem; streljal je celo noč in strelja dalje. Naše topništvo uspešno odgovarja.

Tudi na Koroškem in na Tirolskem so tuintam topovi živahnije govorili.

Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höfer, fml.

Italijansko uradno poročilo.

11. majnika. Na trentinski fronti je bilo topovsko delovanje včeraj južno kotlini Loppa, na planoti Asiago in v Sugan-

ski dolini posebno srdito. V Manjših spopadih zapadno Morija in na gornjem delu doline Maore smo odbili sovražne oddelke. Na julijski fronti je bila sovražna artiljerija včeraj proti našim postojankam v ozemlju Plav in severnem oddelku kraške planote živahnije. Vreme je pospeševalo obojestransko letalsko delovanje. V noči od 9. na 10. t. m. so metali sovražni letalci bombe na Gorico, ne da bi napravili kako škodo. Naša pomorska letala so bombardirala letališče na Proseku severno Trsta. Včeraj je eno naših brodovij uspešno bombardiralo železniške naprave v Rihembergu. Naši aparati so se vrnili nepoškodovani. Eno sovražno letalo je bilo v zračnem boju sestreljeno.

12. majnika. S topovi so streljali 11. majnika kakor payadno na celi bojni črti. živahnije pa nad Astico in Brento. Pri Gorici in v severnem odseku Krasa nastopajo naši in sovražni letalci. Ponoči na 11. t. m. so metala sovražna letala bombe na nekatere krajeleži spodnji Soči; bila je ena žrtev. Skupina naših letal je obstreljevala železniške naprave pri Štanjelu. Naš Caproni je preletel Pulj, metal je bombe in zažgal arzenal. Sovražna letala so poskušali včeraj na več točkah vdreti v naše ozemlje. Ogenj naših topov in naši letalci preganjajo so jih pregnali. Enemu samemu letalu se je posrečilo, da je priletelo nad Bressol, a bomb ni metalo.

Italijani se pripravljajo na velike reči.

Düsseldorf, 12. maja. »Düsseldorfer Generalanzeiger« poroča iz Lugana: »Popolo d'Italia« poroča iz Rima, da pričakujejo tam velike reči na italijanski fronti.

Francozi zahtevajo veliko italijansko ofenzivo.

Genf, 13. maja. »Matin«, »Temps« in »Journal« opozarjajo, da je nujno potrebna velika italijanska ofenziva, ki da je predpogoj zmage na zahodnem bojišču.

Italijani nameravajo tudi na morju operirati.

Lugano, 14. maja. »Secolo« poroča iz Rima, da pripravljajo sovražnik istočasno dve veliki operaciji. »Stampa« pristavlja, da to pojasnuje, zakaj se tako energično pripravljajo laško vojno brodovje.

Tajna potovanja italijanskih ministrov.

Lugano, 12. maja. »Corriere della sera« piše: Ministra Canepa in Orlando nista potovala v Pariz in v London le z ozirom na gospodarske zadeve.

Zasedanje italijanskega državnega zbora.

Lugano, 12. maja. »Giornale d'Italia« poroča, da bo italijanski državni zbor skličan v prvi polovici meseca junija.

Potres v Italiji.

Lugano, 14. maja. (K. u.) »Messagero« poroča: Pri Terni in v okolici je bil včeraj ob pol 6. popoldne močan potres v vzhodno-zahodni smeri. V mnogih tvornicah v Terni so zapustili delavci delo. Več dimnikov je zruse-nih. Tudi v okolici Ternija je bilo nekoliko škode.

Bitka v Macedoniji.

BOLGARSKO URADNO POROČILO.

Sofija, 11. maja. (K. u.) Generalni štab poroča: Macedonska fronta: V okolici Bitolja živahen topovski ogenj. V kolenu Černe so poizkušali Francozi zjutraj močan napad na fronti 5 km, a so bili deloma po bojih iz bližine vrženi. V mraku je več oddelkov prodiralo severno Makova; naš zaporni ogenj jih je odbil. Pri Černi je bil napadni poizkus sovražnika proti vasi Trnovu zaduščen v kali. V ozemlju Moglenice precej živahno bojno delovanje. Po srditi topovski pripravi so Srbi večkrat zaporedoma napadli pri Dobrem polju, Kovilu, Zborskem, Tašinu in Nontu, a so bili vedno odbiti z našim ognjem in s protinapadi; uplenili smo tri avtomatične puške. Živahni topovski ogenj se nadaljuje. Zapadno Vardarja topovski ogenj menjajoče se sile. Južno vasi Hume je izvršil sovražnik divje, večkrat obnovljene napade; posameznim oddelkom se je posrečilo prodreti v naš sprednji jarek, ki pa je bil ponoči z mogočnim protinapadom zopet zavzet. Južno Dojranskega jezera zmerno topovsko delovanje. V in pred našimi postojankami je bilo naštetih dotedaj nad 1500 angleških trupel, med njimi 15 častnikov. V prepadih pred našimi postojankami je še mnogo trupel. Uplenili smo dve angleški mitraljezi in več pušk. Vzhodno Dojranskega jezera do izliva Strume pičlo topovsko delovanje. V nižini Sereza delovanje patrol in slabotnih oddelkov. Rumunska fronta: Pri Tulceji pičlo streljanje pušk. pri Isaceji pičel topovski ogenj.

Sofija, 12. maja. Uradno:

Med jezerom Prespa in Črno so slabo streljali s topovi. V ovinku Črne je sovražnik okoli 9. ure popoldne po besni pripravi s topovi in z metalcami min napadel vzhodno 1050, a vrghi smo ga s streljanjem in deloma v boju moža z možem. Besno so

— Nova prebiranja. S pozivnim razglasom »T« zaukazano ponovno prebiranje v letih 1871, do 1867, rojenih črnovojnikov in vseh onih v letih 1893, do 1867, rojenih, ki so bili dotedaj izvzeti od prebiranja vsled kakenga izvida o napakah, ki napravljajo nesposobnim za vsako službo, se vrne na Kranskem: Dne 17., 18., 19., 20. in 21. maja v Ljubljani za sodna okraja Ljubljana (izvzemši mesto Liubliana) in Vrhnjice.

ka; dne 22. maja v Višnji gori za sodni okraj Višnja gora; dne 23. in 24. maja v Črnomlju za sodna okraja Črnomelj in Metlika; dne 25. maja v Rudolfovo za sodni okraj Rudolfovo; dne 26. maja v Žužemperku za sodni okraj Žužemperk; dne 29. maja v Trebnjem za sodni okraj Trebnje; dne 30. maja v Mokronogu za sodni okraj Mokronog; dne 31. maja v Kostanjevici za sodni okraj Kostanjevica; dne 1. junija v Krškem za sodni okraj Krško; dne 2. junija v Ratečah za sodni okraj Rateče; dne 3. junija v Litiji za sodni okraj Litija; dne 17. maja v Kočevju za sodni okraj Kočevje; dne 18. in 19. maja v Ribnici za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče; dne 21. in 22. maja v Kamniku za sodna okraja Kamnik in Brdo; dne 23. in 24. maja v Ljubljani za mesto Ljubljana; dne 25. maja v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka; dne 26. maja v Kranju za sodna okraja Kranj in Tržič; dne 29. maja v Radovljici za sodni okraj Radovljica; dne 30. maja na Jesenicah za sodni okraj Kranjska gora; dne 25. maja v Vipavi za sodni okraj Vipava; dne 29. in 30. maja v Postojni za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica in Senožeče; dne 31. maja v Logatcu za sodne okraje Logatec, Lož in Cerknica; dne 2. junija v Idriji za sodni okraj Idrija.

— **Smrtna kosa.** Umrl je 13. t. m. v Gradcu v deželni bolnišnici bivši faktor »Katoliške tiskarne« v Ljubljani g. F. S. Ban, star 62 let. Za razvoj naše tiskarne ni je pokojnik tekom svojega dolgoletnega tukajšnjega delovanja pridobil mnogo zaslug. Blag mu spomin! — Umrl je v Celju sanitetni vojak Mat. Blatnik iz Slovenjega Gradca. — V Mariboru je umrla gospa M. Pustavec, roj. Poč, soproga nadsprevednika južne železnice.

— **»Südmarka«** je otvorila v Ziljski dolini ob jezikovni meji prvi »dom za invalidne vojake«. Ta dom je hišica s posebno opravo in živino. Oddala je to domačijo nekemu nemškemu invalidu iz krške doline.

Nova hrvatska opera. Hrvatski glasbenik Anton Dobronić je te dni dokončal simfonijsko opero »Suton«.

Gospodarske beležke.

Prehranjevalni nadzornik za Kranjsko s sedežem v Ljubljani (g. podpolkovnik Viljem Wiener) bo pričel z delovanjem ter bo posredoval med ljudstvom in osrednjimi uradi; v petek, in soboto bo pri deželni vladi v Ljubljani ter bo sprejemal želje in navodila vseh slojev ljudstva. Potoval bo tudi po raznih krajih Kranjske.

Propaganda za obdelovanje zemlje. V posameznih delih monarhije je še mnogo zemljišč, ki niso obdelana. Posestnike teh zemljišč se opozarja, da se je cena žitu zvišala, m'rvi pa znižala. V gorkejših legah kaj se poseje krompir, drugače pa proso. Proso bi bilo dobro za nadomestilo ozimine. Vojno žitni prometni urad je uvedel v promet tudi peso, ki je zelo dobra in nadomešča krompir.

— **Za letovičarje.** C. kr. urad za prehrano je določil, da se morejo oglasiti pri političnih oblasteh prve instance tudi tisti letovičarji, ki nameravajo bivati na letovišču najmanj 14 dni. Poprej je bilo odrejeno, da se morajo prijaviti le tisti, ki ostanejo na letovišču najmanj 4 tedne.

Določitev najemnine za vrtiče. V zadnjih letih so nastala na Dunaju in tudi drugod množična društva, ki so si stavila nalogo, da so vzela v najem na periferiji dotičnega mesta ležeča posestva, ki v splošnem niso bila za drugo porabo, jih razkosala in razdelila ter jih dala v najem svojim članom v vrtnarsko obdelovanje. Sprva so bili ti vrtiči določeni v to, da so se na njih najemniki odpočili in oddahnili, prišedši iz svojih zaduhlih in mračnih mestnih stanovanj. Tekom vojske so se pa ti vrtiči čimdalje bolj oddaljili od svojega prvotnega smotra glede izboljšanja stanovanjskih razmer in ljudske higijene. Izredne vsled vojne povzročne razmere so prinesle s seboj, da ti nasadi sedaj po večini služijo za pridelovanje sadja in zelenjave; dosegli so tedaj svoj poseben namen za aprovizacijo prebivalstva. Tembolj pa je obžalovati, da se je spekulacija v teh težkih časih polastila tudi teh zemljišč in je najemnino zanje brez vsakega vzroka gnala do take višine, da je nadaljni obstoj te za splošno korist velevažne naprave naravnost ogrožen. Z ministrsko naredbo z dne 16. aprila 1917, drž. zak. št. 118, se temu postopanju namerava priti v okom. Z njo se določa, da se za navedene vrtiče, razen posebnih, naravnost navedenih izjav, ne sme določiti oziroma plačevati višja najemnina, kakor je bila povprečna najemnina od 1. oktobra 1913 do 30. septembra 1916 za slična zemljišča v dotičnih krajih običajna. Tudi se ima znižati najemnina za take vrtiče, ki so bili dani v zakup po 30. septembru 1916 in predno je stopila ta odredba v veljavo. Odgovor najemniške pogodbe sme nastopiti samo v izrednih, velevažnih slučajih tako n. pr. če se najemnina ne plača pravočasno.

no. V spornih slučajih, če je zvišanje najemnine upravičeno, ali ne, dalje v dvomljivih slučajih, ali je smatrati zemljišče za gori opisane vrtiče, ali ne, je pristojna okrajna sodnija, ki odloča v izvenspornem postopanju. Če je kaka dogovorjena najemnina presega v naredbi določeno ozir. dopustno mero, tedaj je pogodba neveljavna. Tudi se sme prostovoljno plačani znesek zahtevati nazaj. Kdor napove neresnične ali nepravilne napovedbe, da bi se izognil določbam te naredbe, se kaznuje od politične ali policijske oblasti z denarno globo do 5000 kron, ali pa z zaporom do šest mesecev. Ta naredba ima veljavnost do 31. decembra 1918.

Ljubljanske novice.

lj Operni pevec tenorist kralj. hrvatske opere iz Zagreba g. Jos. Rijavec gostuje prihodnji petek dne 18. t. m. v tukajšnjem deželnem gledališču. Nastopi tudi koncertni pianist g. Simon iz Zagreba in moški zbor. Predprodaja vstopnic od jutri naprej pri blagajni v deželnem gledališču.

lj Zlat zaslužni križec je podelil cesar zobozdravniškemu tehniku gosp. Otonu Seydlu v Ljubljani.

lj Tragična smrt matere in otroka. — Včeraj popoldne 6. ure jutraj je v obližju »Marjišinih toplic« plavalu truplo neke neznane ženske, katero je došli čolnar potegnil iz vode na Trnovski pristan. Ženska je bila brez obleke, samo črne nogavice je imela na nogah. Takoj nato je prišel na površje vode tudi oblečen otroček, katerega je čolnar istotako potegnil iz vode; ženska je bila po sodbi očividcev stara okoli 26 let, otrok, lep deček, pa okoli 6 mesecev. Na odredbo policijske komisije so takrat še neznani trupli prepeljali v krsti v mrtvašnico k sv. Krištofu. V srca segaajo pogled je bil, ko so žensko položili v krsto, k nji pa njenega ljubljénčka, s katerim sta šla skupaj v nesrečno smrt. Marsikomu so se bile pri tem pogledu porosile oči. Pozneje se je dognalo, da je nesrečnica Ivana Bischof, roj. Tomšič, rodom iz Ilirske Bistrice, soproga c. kr. davčnega asistenta, rezervnega poročnika Viktorja Bischofa, stanujočega v Križevniški ulici št. 5, ki je sedaj nekje na fronti in sta se še ne pred enim letom poročila. Nesrečnico je napadla v soboto ponoči hipna blaznost in je v tem stanju storila ta obupen čin, katerega žrtev je bil tudi njen ljubljénki sinček. Zapustila je soprogu pismo, v katerem pravi, da dečka ne more sama zadostno dojeti, da vsled tega gre skupno s sinčkom v smrt. Strašna posledica pomanjkanja mleka v Ljubljani!

lj Ognjegasci so bili danes ob 2. uri zjutraj poklicani, da gori na savskem polju. Kmalu so se vrnili, ker je došlo poročilo, da je požar že pogasjen.

lj Glasbena Matica. Za koncert opernega pevca Marka Vuškovića se kaže med občinstvom veliko zanimanje. Saj je Vušković povsod, kjer je nastopal, postal ljubljénec občinstva. Hrvatska opera v Zagrebu je največja in najpopolnejša glasbeno-kulturna institucija na jugu monarhije. Njeni odlični člani so res pravi veliki umetniki in med njimi je Vušković gotovo eden prvih. Nas Slovence iskreno veselijo, da največji umetniki bratskega hrvatskega naroda prihajajo čim pogostejše k nam in nam pomagajo graditi našo kulturo. Enako odličen kot umetnik svoje stroke je profesor Krauth. Oba dobrodošla in srčno pozdravljena! Iz prijavljenega sporeda je razvidno, da si je Vušković izbral res krasne, efektne in hvaležne skladbe iz svetovne literature in lepe skladbe iz hrvatske literature, skladbe mojstra Zajca in ravnateljja Vekoslava Ružića. — Predprodaja vstopnic se vrši v trafiki v Prešernovi ulici.

lj Nesreča na južnem kolodvoru. V kurilnici na južnem kolodvoru je ponesrečil včeraj ob 6. uri zvečer 64 let stari tamošnji strojni kovač Franc Mohor iz Viča pri Ljubljani. Ko je popravljal neko lokomotivo, je od druge strani nenadoma prišla druga ter so ga odbijači pretisnili čez spodnji žvirot tako močno, da je moral zdravniške pomoči iskati v tukajšnji bolnici. V žel. službi je že 33 let ter je to prva njegova nesreča.

Umrl so v Ljubljani: Antonija Hudnik čevljarjeva vdova, 82 let. — Marjana Oblak, false Bizjak, gostja, 71 let. — Ana Gregorš, vdova trgovskega sotrudnika, 37 let. — Gabrijel Toth, pešec. — Marjeta Melik, gostja, 47 let. — Josip Kordič, sin paznika železn. postaje 2 meseca. — Ana Logar, premogarjeva hči, hiralka 14 let. — Ludvik Majdič, vojak, hiralec, 30 let.

lj Smrtno se je opek 3 leta stari Janez Primar iz Zaloga št. 16, občina D.

M. v Polju, sin posestnika Franca. Oče je sedaj pri vojakihi. Hodil je doma po kuhinji, kjer je bila takrat tudi njegova mati, pri tem pa butil ob škafo napolnjen z vrelo vodo ter se sedel vanj. Danes ponoči je v tukajšnji bolnici podlegel težkim opeklinam.

Mestni popisovalni urad bo v sredo, dne 16. t. m. radi svažnja uradnih prostorov za stranke zaprt, izvzeti so res nujni in neodložljivi slučaji.

lj Našle so se v Latermanovem drevo-redu še dobro ohranjene rokavice. Dobe se Sv. Petra c. 6, I. nadstropje.

Primorske novice.

Odlikovanje. Njegova Visokost Frančišek Salvator namestni pokrovitelj Rdečega križa je odlikoval: Tržaškega škofa msgr. dr. Andreja Karlin s častnim zaslužnim znakom Rdečega križa; č. g. Antona Čermak, župnega upravitelja v Trstu, superiorja jezuitov Frančiška Tomc, dekana in župnika v Lindaru Antona Vanik s častnim znakom 2. vrste; č. g. kurata v Brgradu Venceslava Klofanda s srebrno častno svetinjo Rdečega križa.

Sv. birmo v Sv. Križu pri Trstu bo delil mil. preč. g. škof dr. Andrej Karlin v nedeljo dne 20. maja ob 10. uri dopoldne.

Umrl je v petek v Gradcu g. Feliks Cotič, sin c. kr. višjega delovodje Feliksa Cotiča iz Pulja, star 24 let.

— **Okrožnica vsem županstvom Goriške.** Podpisnemu deželnemu odboru dohajajo številna povpraševanja, kako je treba postopati, da se pride do plačila za vojne dajatve, odnosno do povračila škod, izvirajočih iz takih dajatev. Podpisani smatra, da imajo občinske oblasti dolžnost, da dajo vsem prizadetim vsa potrebna pojasnila v svrhu, da zamorejo le-ti uveljaviti svoje zahteve in da zamorejo upravičenci, ki rabijo denar, čim prej zadobiti odškodnino in plačila. Občine so pravzaprav v smislu § 33. zakona o vojnih dajatvah pozvane, da sodelujejo s tem, da zbirajo prijave in jih predlagajo v daljno uradno poslovanje okrajnim komisijam, ki se v ta namen ustanove.

Smrt med begunci: Umrla je dne 12. t. m. v Zdenkivasi-Dobropoljah, gospa Marija Pipp iz Gorice, previdna z tolažili svete vere, stara šele 56 let, soproga znanega krčmarja Antona Pipp v Raštelju. Zapušča žalujočega soproga in pa 7 otrok, — med temi dva v vojaški službi. — Pokojnica je bila vsled svoje potrpežljivosti, tihega značaja in dobrega srca v obče priljubljena. Pri splošnem obstreljevanju mesta Gorice meseca novembra 1915, je zapustila tudi družina g. Pippa svoj tako ljubljénki dom ter iskala zavetja pri sorodniku trgovcu gospodu A. Mužina v Rihemberku, kateri jo je z vso ljubeznivostjo sprejel. Ko pa tudi v Rihemberku ni bilo obstanka, so pribežali vsi skupaj, Pippovi in Mužinovi, v Dobropolje, kjer so bili vsled odkritega in poštenega značaja v obče priljubljeni in spoštovani. Prizadeti družini in njenim sorodnikom, naše najiskrenejše sožalje! — Umrla je v ljubljénki deželni bolnici po dolgi mučni boleznigdna Ivanka Jakl, hčerka g. Frana Jakla, posestnika v Rupli pri Gorici. Pogreb bo v torek ob 4. uri popoldne iz deželne bolnice.

Amerikanci.

»Tam daleč za morjem je naša obljubljena dežela«, tako so se tolažili tisoči in popustili rodno vas v tihi dolini — ali tam na obsončnem bregu. Mladost jim je žarela iz oči — moč jim je kipela v udih. In našli so tam, kar so hoteli in česar niso hoteli. Tako nam govorijo njihova pisma. Pri nas je začela teči kri, tja je pritekalo bleščeče zlato. Prišlo nam je na misel, da bi ustavili tok krvi — pa se je zasvetil — brušen meč tam daleč za morjem. Premalo cekinov je v naših žepih — ne smete prenehati! Zato se danes beseda »Amerika« izgovarja s skrbjo in strahom za nas in naše tam.

In ravno zato sem se namenil priobčiti zanimivo pismo, ki mi je po prijaznosti prišlo v roke, da vas pouči o življenju in delovanju Amerikanca — v njegovem glavnem mestu.

Draga sestra!

New York, 2. aprila 1915.

Namenil sem se Ti napisati tudi nekoliko glede našega mesta New Yorka, ki je, kakor Ti je znano, drugo svetovno mesto. Upam, da Te bode zanimalo.

New York.

Mesto leži ob izlivu reke Hudson v Atlantik. Obseg mesta je nekako 830 kvadratnih kilometrov, je 56 km dolgo in 30 km široko, torej v približni razdalji Ljubljana-Jesenice. Mesto je imelo l. 1699. le 6000 prebivalcev in pri zadnjem štetju l. 1910. jih ni bilo nič manj kot 4.800.000. — Ta velikanski New York leži na otoku

Mauhattau, katerega je l. 1624 neki Holandec kupil od Indijancev za približno 120 K — kakor gori razvidiš je to resnično velikansko mesto. Sedaj pa pomisli, da v spodnjem delu ne najdeš družega, kot trgovine, urade, banke itd. Vprašala bodeš, kje pa vsi tisti milijoni stanujejo. Vidiš, nekateri stanujejo po 40—50 km daleč. Kako torej vse te množice spraviti jutraj v trgovski del in zvečer zopet nazaj, kjer stanujejo? Pripomnim naj, da je v eni sami stavbi zaposlenih nad 20.000 ljudi. To zagonetko prometa so rešili v Newyorku popolnoma. V Ameriki se ne prerokajo dolgo. Naglica je Amerikancu glavna stvar. Kar ni šlo po tleh (v tramvaju), so napravili nad cesto, in ko še to ni zadostovalo, so se tako lotili dela še pod zemljo. In ravno sedaj delajo še eno progo nad nadcestno železnico. Interesantna je zlasti podcestna železnica ali takozvani »subway«. Pri prav neznatni luknji izgineš pod zemljo, nekaj stopnic in si kakor v velikanski dvorani s krasnimi izlozkbami. Komaj se zavedaš, da ti hodijo tisočeri nad glavo. Od nekd pridrdra vlak. Stoteri planejo ven, stoteri zopet notri, kakor bi se šlo za stavo. Za kako dolgo ziranje nimaš časa, ako hočeš, da te ne poderejo. Kolesa zaškripljejo in kot blisk zaropota vlak naprej. Ko si na svoji postaji, izstopiš, par stopnic in zopet si na »svetu« ter dihaš svež zrak, kajti notri je jako zaduhalo. Kdor se prvič pelje, mu skoro gotovo slabo pride, zlasti poleti.

Sedaj ko smo se nekoliko vozili in pogledali newyorški subway, pogledimo še malo znamenitosti tega mesta, ki jih je toliko, da mi vseh ne bo mogoče omeniti. — Najglavnejša ulica je Broadway (izg. Brod-vaj) in se vleče približno 30 km daleč, torej primeroma od Ljubljane do Kranja. Na obeh straneh kipijo v nebo gorostasne stavbe. Na ulici med »business time« (trgovski čas ali ko je promet najživahnejši), je grozen naval, tako da se komaj prerineš skozi množico. Stare nizke stavbe vedno bolj izginjajo in na njih mestu se dviga od leta do leta vedno več onih poslopij, ki delajo Newyorku izreden ugled. V takih poslopjih navadno ne stanujejo ljudje, temveč jih imajo le za urade.

Newyork ima približno 1300 cerkva, med njimi je le 270 katoliških. Med najlepše cerkvene stavbe spadajo: katoliška stolnica sv. Patrika z 90 m visokima stolpoma, dalje Trinity Church, ki stoji na Broadwayu in se med velikanskimi hišami skoro ne vidi, ako hitro mimo greš. Židovskih shodnic je kakih 100, druge cerkve so pa protestantske in presbiterijanske.

Dalje imamo v Newyorku več krasnih parkov. Meni se dopade najbolj Central park, ki obsega približno toliko kot tri četrtine Ljubljane. V parku je polno naravnega skalovja, celi logi lepih dreves, več jezer, umetni nasadi in ukročene živali. Na spodnjem koncu je pa precej lep zverinjak ali menežarija, ki pa ni nič posebnega.

Največji park je pa Bronx, ki je pa tako velik, če še ne večji kot Ljubljana. Tukaj pa najdeš skoro vsako žival, dalje je krasen botanični vrt s pokritim cvetličnjakom. Ako hočeš, greš lahko veslat, plavat, godba igra itd. itd.

Skoraj nekaj neverjetnega je pa, ako se ne vidi, glede newyorških mostov, ki vežejo Newyork s soslednim mestom Brooklyn. Eden najstarejših je brooklynski most, ki je dolg skoro 2 km in okoli 50 metrov nad vodo. Stolpi sredi vode, na katerih cel most visi, so visoki po 85 m. Ta most je podprt le od teh dveh stolpov, in sicer tako, da so zvezali zemljo in te stolpe s 16 col debelimi verigami in na te verige so potem most obesili. Čez ta most se na leto prevaža in stopa nad 60 milijonov ljudi. Iz tega mosta se nudi najkrasnejši pogled na Newyork, zlasti ponoči, ko se iz nepregledne daljave blišči na milijarde električnih luči.

(Dalje.)

F. Novak, Zaznamek okrajšav korespondenčnega pisma. Knjiga bo gotovo dobrodošla vsem slovenskim potom in jim pomagala, da ne ostanejo na polovični poti. Ne da se namreč tajiti, da ima tudi slovenska stenografija bodočnost; čim bolj bomo Slovenci napredovali kulturno, tembolj se bo rabilo tudi dobrih slovenskih stenografov. Knjižica obsega čez 3500 po abecedi urejenih besedi najprej v navadni, potem v skrajšani stenografski pisavi. Odtis kratic je razločen in tiskan na finem papirju. Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani broširana s poštnino vred za 3 K 20 vin.

Sprejme se skušena in marljiva

vzgojiteljica
(ali bivša učiteljica)

k dvema deklicama, z dobro plačo in celo pr. hrano. Ponudbe se prosil na upravo Sloven. pod zaznamkom »Vzgojiteljica št. 1141.«

Dr. Pet. Šorli.